

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. Олександр ГОЛОВКО

2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Управління ризиками

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
спеціальність	242 «Туризм»
освітня програма	« Міжнародний туристичний бізнес»
спеціалізація	_____
вид дисципліни	обов'язкова
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	

2022/ 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

від " 30 " серпня 2022 року, протокол № 1

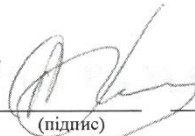
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Олена ЄВТУШЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол № 1 від " 29 " серпня 2022 року

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом (керівником проектної групи) професійної програми «МІЖНАРОДНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС»

освітньої-

Гарант(керівник проектної групи) освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес»

Олена ЄВТУШЕНКО

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 1 від " 29 " серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління ризиками» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Міжнародний туристичний бізнес» підготовки бакалавра

за спеціальністю 242 - «Туризм»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є опанування знань щодо поняття, природи та закономірностей виникнення економічних ризиків, набуття умінь щодо ідентифікації, оцінювання, моделювання і аналізу ризиків та навичок застосування відповідного інструментарію, та на їх основі формування компетенцій щодо управління економічними ризиками в діяльності підприємства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів спеціальності «Туризм» з питань:

- розширення й поглиблення знань про якісні та кількісні властивості економічних процесів з урахуванням ризику;
- опанування методології та методики побудови, аналізу й застосування економіко-математичних моделей, що враховують ризик;
- вивчення низки найтипівіших прийомів моделювання та вимірювання економічного ризику в процесі прийняття рішень;
- опанування відповідного апарату (методи, моделі, інформаційне та програмно-методичне комп'ютерне забезпечення) з метою практичного використання в різноманітних економічних сферах (теоретична та прикладна економіка, фінанси, менеджмент тощо).

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК 13. Здатність планувати та управляти часом

ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності

ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ФК 4. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління

ФК 5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів

ФК 8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем

ФК 10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал

ФК 13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації

ФК 14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці

ФК 16. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу

1.3. Кількість кредитів: 4

1.4. Загальна кількість годин: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
6-й	
Лекції	
30 год.	
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	
Самостійна робота	
60 год.	
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН2	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
ПРН8	Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.
ПРН11	Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.
ПРН14	Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.
ПРН15	Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.
ПРН16	Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
ПРН17	Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.
ПРН18	Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.
ПРН19	Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.
ПРН20	Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
ПРН21	Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.
ПРН22	Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття ризику та невизначеності

Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності, причини невизначеності в економіці, поняття загрози і ризику, класифікація ризиків туристичного підприємства.

Тема 2. Поняття ризику та методи його оцінки

Зони ризику залежно від величини збитків, крива імовірності збитків, методи оцінки ризику в індустрії туризму.

Тема 3. Основні способи і методи мінімізації ризику

Характеристика методів мінімізації ризику, страхування як один з основних методів мінімізації ризику туристичних підприємств, прийоми мінімізації ризиків готельних підприємств.

Тема 4. Стратегія і тактика управління ризиками в індустрії туризму

Організація управління ризиками, стратегія управління ризиками.

Тема 5. Сутність теорії прийняття рішень в умовах невизначеності, ризику та конфліктних ситуацій.

Наукові основи прийняття рішень, класифікація управлінських рішень, процес прийняття рішень, технологія ухвалення рішень.

Тема 6. Управління валютними ризиками в індустрії туризму

Сутність і характер ризику коливання валют, стратегія захисту від валютного ризику, характеристика методів страхування ризиків.

Тема 7. Інвестиційні ризики в індустрії туризму

Інвестиційна привабливість підприємств індустрії туризму, сутність та особливості інвестиційних ризиків, метод дисконтування як спосіб оцінки ступеня інвестиційного ризику, регулювання ризику в довгостроковому інвестуванні.

Тема 8. Банкрутство підприємств туристичної індустрії

Поняття банкрутства та його правове забезпечення, система заходів запобігання банкрутству, антикризове управління діяльністю підприємств туристичної індустрії.

Тема 9. Управління ризиками в туризмі на регіональному та національному рівні

Особливості управління ризиками в індустрії туризму, організаційне та Нормативно-правове забезпечення, практичні рекомендації щодо оцінювання загроз і можливостей розвитку туристичного ринку на регіональному та національному рівні

Тема 10. Управління ризиками на міжнародному туристичному ринку

Особливості функціонування туристичного ринку в турбулентних умовах, вибір стратегії розвитку туризму на міжнародному туристичному ринку

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд	ср
Тема 1. Поняття ризику та невизначеності	12	3	3		6
Тема 2. Поняття ризику та методи його оцінки	12	3	3		6
Тема 3. Основні способи і методи мінімізації ризику	12	3	3		6
Тема 4. Стратегія і тактика управління ризиками в індустрії туризму	12	3	3		6
Тема 5. Сутність теорії прийняття рішень в умовах невизначеності, ризику та конфліктних ситуацій.	12	3	3		6
Тема 6. Управління валютними ризиками в індустрії туризму	12	3	3		6
Тема 7. Інвестиційні ризики в індустрії туризму	12	3	3		6
Тема 8. Банкрутство підприємств туристичної індустрії	12	3	3		6
Тема 9. Управління ризиками в туризмі на регіональному та національному рівні	12	3	3		6
Тема 10. Управління ризиками на міжнародному туристичному ринку	12	3	3		6
Усього годин	120	30	30		60

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття ризику та невизначеності	3
2	Поняття ризику та методи його оцінки	3
3	Основні способи і методи мінімізації ризику	3
4	Стратегія і тактика управління ризиками в індустрії туризму	3
5	Сутність теорії прийняття рішень в умовах невизначеності, ризику та конфліктних ситуацій.	3
6	Управління валютними ризиками в індустрії туризму	3
7	Інвестиційні ризики в індустрії туризму	3
8	Банкрутство підприємств туристичної індустрії	3
9	Управління ризиками в туризмі на регіональному та національному рівні	3
10	Управління ризиками на міжнародному туристичному ринку	3
	Разом	30

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
		Денна форма
1	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Поняття ризику та невизначеності» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
2	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Поняття ризику та методи його оцінки» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
3	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Основні способи і методи мінімізації ризику» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
4	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Стратегія і тактика управління ризиками в індустрії туризму» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
5	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Сутність теорії прийняття рішень в умовах невизначеності, ризику та конфліктних ситуацій»	

	– опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту).	6
6	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: « Управління валютними ризиками в індустрії туризму» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
7	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Інвестиційні ризики в індустрії туризму » – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
8	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Банкрутство підприємств туристичної індустрії» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
9	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Управління ризиками в туризмі на регіональному та національному рівні » – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6

10	Вид : позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою: «Управління ризиками на міжнародному туристичному ринку» – опрацювання лекційного матеріалу; – підготовка до семінарських занять; – опрацювання питань програми, які не викладалися на лекціях або викладалися частково (за списком літератури, рекомендованим в робочій навчальній програмі дисципліни); – підготовка до виконання поточних самостійних робіт (тестування); – відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри); – підготовка до складання підсумкового контролю з дисципліни (іспиту)	6
11	Разом	60

6. Індивідуальні завдання

Планом не передбачено

7. Методи навчання.

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, целеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навсально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення;

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація;

7.3. Практичні методи навчання:

- метод робіт з письмовими джерелами;
- метод робіт з аудіо/ відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Управління ризиками» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у форма усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі тестування, тощо. Результати

поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення оцінки, при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння розділів (проміжний контроль) - на практичних та семінарських підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної семестрової роботи.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- розв'язування задач;
- виконання творчих завдань.

Завданням контролю, який проводиться після вивчення розділів є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого модуля дисципліни. Розділ — це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навальної дисципліни. Кожен окремих розділ включає семінарські та практичні заняття, завдання для самостійної роботи, письмової контрольної роботи тощо. Оцінка, яка отримана студентом - це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять.

Сума балів, які студент **денної або заочно (дистанційної)** форми навчання може набрати, дорівнює **60**.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 6 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових/екзаменаційних завдань — 40 Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бали за кожну вірну відповідь

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle**

в дистанційному курсі «Управління ризиками», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5766>

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань студентів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
2,5	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
2	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань
1,5	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання

Доповнення виступу:

1 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

0,5 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

1 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

0,5 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

9. Схема нарахування балів

Денна та заочно (дистанційна) форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота										Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	60	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирьохрівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2000. 292 с.
2. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.

3. Кравченко М.О., Бояринова К.О. Управління ризиками: Методичні вказівки до проведення практичних занять та самостійної роботи студентів. Київ: Кондор, 2014. 84 с.
4. Пікус Р. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Київ: Знання. 2011. 598 с.
5. Управління ризиками в інноваційній діяльності: навчальний посібник / Кузьмін О. Є., Подольчак Н. Ю., Подольчак Н. І., Вербицька Л. Г. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 240 с.

Допоміжна література

1. Alviunessen A., Jankensgard H. Enterprise Risk Budgeting: Bringing Risk Management Into the Financial Planning Process. Journal of Applied Finance. 2009. No. 19(1/2). Pp. 178-190.
2. Chan N.H., Wong H.Y. Simulation Techniques in Financial Risk Management Statistics in Practice. New York: John Wiley and Sons, 2006, 230 p.
3. COSO ERM: Enterprise Risk Management Integrated Framework. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. URL: <https://www.dvbi.ru/risk-management/library/Token/ViewInfo/ItemId/5> Стандарт-управления-рисками-COSO-ERM-eng-rus.
4. Chong Y.Y. Investment Risk Management. Wiley Finance Series. Chichester: John Wiley and Sons, 2004, 210 p.
5. Doherty N.A. Integrated risk management: Techniques and strategies for reducing risk. New York: McGrawHill, 2000. 523 p.
6. IEC 31010:2019. Risk management: Risk assessment techniques. International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org>.
7. ISO 31000:2018. Risk management: Guidelines. International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org>.
8. ISO 31000:2018. Менеджмент рисков: Принципы и руководящие указания. International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org>.
9. ISO GUIDE 73:2009. Risk management: Vocabulary. International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org>.
10. Marchetti A.M. Enterprise Risk Management Best Practices: From Assessment to Ongoing Compliance. Chichester: John Wiley and Sons, 2011, 194 p.
11. Marchetti A.M. Enterprise Risk Management Best Practices: From Assessment to Ongoing Compliance. Chichester: John Wiley and Sons, 2011, 194 p.
12. Savage S.L. The flaw of averages: why we underestimate risk in the face of uncertainty. Chichester: John Wiley and Sons, 2009, 419 p.
13. Vose D., Risk Analysis: a quantitative guide. Chichester: John Wiley and Sons, 2008. 729 p

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Державне агентство України з туризму та курортів. Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua>.
3. Офіційний веб-портал Верховної ради України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО) – Режим доступу : <http://www2.unwto.org>
5. Офіційний сайт Всесвітньої Ради з туризму та подорожей (WTTC) – Режим доступу : <http://www.wttc.org>

6. Методи організації часу. URL: <http://www.psychologos.ru/articles/view/taym-menedzhment>
7. Організація часу. URL: <http://www.improvement.ru/>
8. Засоби управління часом. URL: <http://psyfactor.org/lib/time-management-2.htm>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5766>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Управління ризиками», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5766>

